

Perneczky Géza

ARANYHORDA

Éppen kedd délután volt, amikor doktor Witterscheidnél megint megszólalt a telefon. Már többször előfordult az utóbbi időben, hogy telefonáltak, de a hívó néma maradt, vagy csak valamilyen érthetetlen nyelven mondott valamit. Most azonban egészen világosan megkérdezte valaki, hogy tényleg a kölni dóm-e a város legnagyobb épülete.

Witterscheid csodálkozott, és azt válaszolta, hogy a televíziótorony biztos magasabb, de a dóm, az meg sokkal tágasabb. A telefonáló erre föl azt mondta, hogy a magasság csak másodsorban jöhet számításba, fő a befogadóképesség. A doktor nem válaszolt erre a megjegyzésre, hanem egyszerűen letette a kagylót.

Néhány perc múlva azonban újra csengett a telefon, és az előbbi hang most aziránt érdeklődött, hogy napközben nyitva van-e a kölni dóm. Witterscheidet annyira felkészületlenül érte ez a nyilvánvalóan fölösleges kérdés, hogy egyszerűen igennel válaszolt, és ahelyett, hogy megint letette volna a kagylót, gondolkodni kezdett azon, ki lehet a telefonáló. A hang ezután azt kérdezte, befér-e a lakosság a templomba. A doktor úgy érezte, nem kell tovább törnie a fejét, mert biztos, hogy egy őrülttel van dolga. Megnyugtatta tehát a telefonálót, hogy bár a kölni dóm igen nagy, de Köln lakossága sem kicsi, hiszen körülbelül egymillió. Nem valószínű hát, hogy az épület ennyi embert be tudjon fogadni. Aztán várta, mi lesz a következő kérdés. Nagy csalódására azonban az ismeretlen nem kérdezett semmit, hanem érezhető örömmel a hangjában azt válaszolta, hogy akkor nincs baj. Witterscheid nem értette. A telefonáló erre föl megismételte, hogy ha az emberek nem férnek be a dómba, az jó. Mert a kívülrekedteket le lehet mészárolni. Ezután megszakadt a vonal.

Doktor Witterscheid egy darabig nyugtalanul topogott a szobában, és arra gondolt, hogy talán föl kellene hívni a rendőrséget. De aztán elbizonytalanodott.

A következő telefonhívás csak egy óra múlva érkezett. Ezúttal női hang szólalt meg erős külföldi akcentussal. A telefonáló udvariasan bocsánatot kért a zavarásért, és azt mondta, hogy ő csupán tolmács. Szeretne azonban választ kapni arra a kérdésre, állnak-e még a városfalak. Mert úgy tudja, hogy az európai városfalak többsége már nem áll. Doktor Witterscheid megint teljesen tanácstalan volt, mert azt érezte, hogy az őrülttel kapcsolatos iménti feltevéseinek jobb lesz búcsút mondanía. Csak annyira futotta a lélekjelenlétéből, hogy megnyugtassa az asszonyt. A kölni városfalak már régóta nem állnak, kivéve egy egészen kicsiny szakaszt, ami műemléknek számít. Aztán nagy lélegzetet vett, és megkérdezte, ki akarja elfoglalni a várost. Az asszony azt válaszolta, hogy elfoglalásról szó sincs. A kérdések azonban Csögetu, a Nagy Kán nevében hangzanak el, és ezért külön is köszöni a pontos válaszokat. Witterscheidnek már az ajkán volt, hogy megkérdezze, honnan olyan biztos az asszony abban, hogy a válaszok tényleg pontosak voltak. De aztán rájött, hogy a telefonáló is valószínűleg Kölnben lakik, és jól tudja, mi az igazság.

Lecsapta a kagylót, és megpróbált dolgozni. Nem sokkal később azonban megint megszólalt a telefon, és bár Witterscheid először nem akarta felvenni, végül mégis engedett. Ezúttal egy fiatalember köszöntötte. Hibátlan németséggel közölte, hogy Csögetu, a Nagy Kán tudni szeretné, a város melyik pontján áll a központi kaszárnya. Mivel a kérdésekben volt logika, Witterscheid úgy érezte, megfogták. Gondolkodott, mit

csináljon. Kis szünet után aztán azt felelte, hogy tudomása szerint magában a városban nincs kaszárnya, a laktanyák és az egyéb katonai létesítmények a városon kívül, a repülőtér közelében vannak. Az ismeretlen fiatalember erre azt mondta, hogy ami a városon kívül van, az nem túl érdekes. Mert a katonaság akkor nem közvetlenül a város védelmére van ott a kaszárnyákban elszállásolva. Doktor Witterscheid egy pillanatra el volt képedve, mert erre a nyilvánvaló igazságra soha nem gondolt eddig.

Hitetlenkedve rázta a fejét, és – maga is elcsodálkozott rajta utólag – hangosan föl-kacagott, majd még mindig kuncogva letette a kagylót. Úgy érezte, hogy egy kicsit felelőtlen, amit csinál, de találmra föltárcsázott egy számot, és amikor a hívott fél jelentkezett, megkérdezte, szárazak-e a várost körülvevő csatornák. A vonal túlsó végén valaki közölte, hogy pár perccel ezelőtt már egészen hasonló kérdést tett föl neki valaki, aki Csögetu Kán katonájának nevezte magát. Szeretné azonban tudni, ki az a Csögetu Kán. Mivel Witterscheid nem volt felkészülve erre a fordulatra, az ajkába harapott, és gyorsan letette a kagylót.

Le sem ülhett az azonban az asztalához, máris szólt a telefon. Pergő nyelven elmesélte valaki, hogy jó lenne, ha a csatornákat a körutakon kívül újra felásnák és megtöltenék vízzel. Witterscheid megkérdezte, hogy Csögetu Kán miatt-e? Mivel a telefonáló erre igennel válaszolt, a doktor föltette még azt a kérdést, hogy milyen csapatokkal rendelkezik a Kán. Hát az aranyhordával – hangzott a válasz. Witterscheid bölintott, és kezdett homályosan emlékezni a gimnáziumban tanultakra.

A következő telefonhívások tulajdonképpen részletkérdésekre vonatkoztak, mint például, hogy vannak-e lovak a városban, és megnyergelhetők-e. Vagy hogy milyen kár, hogy a központi fűtés elterjedésével eltűntek a háztartásokból a fejszék, melyekkel korábban a fát szokták aprítani. Közben néhány ismerős is felhívta a doktort. Ezek bocsánatot kértek, amiért nem tudnak ellenállni a városban uralkodó hangulatnak, de megkérdeznék, van-e Witterscheid lakásában olyan függöny, amely nagy sárgaréz karikákkal van felerősítve, vagy hogy maradt-e néhány méter abból az erős drótkerítésből, amit a doktor a gyümölcsöse köré húzott az elmúlt nyáron. Witterscheidet azonban szokatlan heveségű önzés fogta el, és mind a rézkarikákat, mind pedig a pincében őrzött dróthálót gyorsan letagadta. Sőt, amikor egy kissé elcsendesedtek a telefonhívások, lement a pincébe, és a talált drótkerítés-maradékból művészi drótkadályt épített a lépcsőházban. Aztán levágta a függönyről a rézkarikákat, és elnagyolt öltéssel fölfércelte őket a ruhájára.

Amikor kilépett az utcára, egyáltalán nem keltett feltűnést. A legtöbb ember úgy volt öltözve, mintha karnevál volna, túltengtek azonban a barbár díszek és a rögtönzött kézfegyverek. Witterscheid elmosolyodott, amikor az úttesten hullámzó tömegben két vastos pej lovat fedezett fel, amelyeket a Sister-Kölsch cég söröskocsija elé fogva szokott látni. Most fiatal legények ültek a lovakon, és hosszú póznákkal hadonásztak. Egy vidáman éneklő társaság baltákkal volt felfegyverezve – a város kertnyedéiben nyilván őriztek még néhányat ezekből a szerszámokból. Az egyik baltás legény nagy bátran meglóditotta a nehéz alkalmatosságot, és bedobta egy közeli kirakatüvegbe. A járókelők azonnal a rendőrséget hívták, de amikor a lovas rendőrök megérkeztek, Witterscheid rögtön látta, hogy ők is gondoskodtak már róla, hogy lépést tartsanak a fejleményekkel. Egyenruhájuk fölött ugyanis olyan páncélingek feszültek, amelyeket csak a színházak jelmeztárából kérhettek kölcsön.

A hangulat a délután folyamán egyre magasabbra hágott, és az volt doktor Witterscheid benyomása, hogy csak az öregek és a betegek maradtak otthon. A gyerekek vadul kiabáltak, és bár a lovas rendőrség elszántan vigyázott a rendre, egyre több ablak

tört be hangos csörömpöléssel. Az autókat felfordították, a villamosok elé pedig rög-tönzött akadályokat építettek. Az éttermek eközben megteltek emberekkel, sőt a város forgalmasabb pontjain söröshordókat vertek csapra, és így mérték az italt a nyílt utcán.

Az aranyhorda csak az alkonyat közeledtével érte el a várost. Több tízezer lovas galoppozott a város szíve felé vezető utcákon. A magasabb fekvésű emeletekről nézve olyan képet nyújtottak, mint a felgyorsult ütemben vonuló hangyaboly, amelyet semmilyen eszköz vagy modern infrastruktúra nem tartóztathat fel többé. Az emberek többsége nem is tudott menekülni a lovasok elől, ezeket egyszerűen legázolták. Azok sem jártak sokkal jobban, akik idejében elérték az otthonukat, mert a házak egymásra lobbantak lánggra, és a lakók jajveszékelését csakhamar elnyomta a beomló falak robaja. Witterscheid egy belvárosi étterem erkélyén állva vette észre a közeledő inváziót. Egy pillanatig elképedve nézte az apró lovakon előrehömpölygő hadat. De aztán, amikor az ezerszámba kilótt nyilak, mint valami fölröppenő seregélyraj, elsötétítették az utca fölött az égboltot, magához tért, és pánikszerűen a hátsó kijárat felé törtetett.

A doktor jól ismerte a kölni belváros kis utcáit, és ezért azt is sejtette, melyek lehetnek azok a mellékutcák, amelyeket a horda az első félórában még megkímél. Eszébe jutott a legelső telefonáló is, aki a kölni dóm méretei után érdeklődött. Most megértette, hogy a vaskos falú épület és az erős bronzkapuk csakugyan védelmet nyújthatnak. Sikerült is a dóm közelébe jutnia.

A hatalmas templomépület azonban már megtelt, és doktor Witterscheid elkésett. A főkaput éppen az orra előtt húzták be. A doktor látta, hogy a kint rekedt emberek egy része most a Rajna felé menekül. Amikor az ellenkező irányba tekintett, nem messze tőle egy utcasarkon éppen most vált láthatóvá az aranyhorda egyik élcsapata.

A prémes ruhájú lovasok, ahogy a dóm előtt kiszélesedő térre érkeztek, egy pillanatra megtorpantak, de aztán, amikor a templomépület zárt kapuit és a Rajna felé menekülő sokaságát látták, újra galoppba lendültek. Doktor Witterscheid állva maradt, és hirtelen nagy nyugalmat érzett. Mintha az aranyhordával visszatért volna valamennyi a fegyelem és a professzionista rutin megszokott erényeiből is. Mert a doktor – míg megfeszülve kereste a közeledő kopjás harcosok tekintetét – megállapíthatta, hogy azok nem a filmekből ismert módon viselkednek. Ahelyett, hogy arcuk harci láztól hevült volna, vagy hogy torkukból barbár kiáltások törtek volna elő, ezek a lovasok teljesen nyugodt és fegyelmezett arccal közeledtek. Komolyak és némák maradtak, és míg a nyeregben fölegyenesedve lándzsáikat előrszegezték, megfeszített figyelemmel tekintettek áldozataikra.

A szégyen volt az egyetlen, amire doktor Witterscheid még képes volt. Tudta, hogy nincs már elég ideje rá, mégis elkezdte letépní ruhájáról a fölfércelt függönykarikákat.

A FÖLDSZÍNŰ ORSZÁG

A földszínű ország kormányzója maga is agyagszínű. Idősebb emberek a miniszterei. Kedvenc foglalkozása a szórakozás. Van egy kedvenc zeneszerzője is, ez térdig porban áll, és énekel. Minden szám után nevetve kezét ráz a kormányzóval.

Különben az ország nem feltűnő. Forró hagymalevest kínálnak az asszonyok, kenyér helyett káposztalevelekkel. A férfiak a sárgaréz trombitájukat használják kanálnak, azzal szürcsölnek. A zeneszerző közben külföldön jár, és egy ajándékba kapott fekete személykocsit hoz haza magával. A kormányzó látja az autót, majdnem el is kobozza, de aztán győz benne a műveltség, és inkább maga is külföldre utazik. A lányok földig érő szoknyában forognak, és ha tehetik, elszédülnek.

A földszínű ország májusban almavirágzik. Kaszálják a füvet, vágják a rozsot, nyelik a kezét-lábat, tövig. Sárgás nedv folyik az emberekből – a Bibliában az áll, hogy vizet. Gyertyát kell gyújtani a halottakért, imádkozni a kenyérbe sütött végtagokért, böjtölni a virágok színéért. Barna színűek a virágok.

A földszínű ország feledékeny. Csak tegnap volt hétfő, és máris csütörtököt mondanak. Kifelejtették a többi napot. Csak a vasárnap marad emlékezetes. Akkor feketébe öltöznek az emberek, és a földszínű ország egy napra kifényesedik, mint a fekete sár. Az ökröknek is megengedik, hogy kísétáljanak az istállójukból.

A földszínű országnak nincs vége. A hegyek után az alföldek jönnek, s az alföldek után megint csak hegyláncok. A hegyvidék azonban nem magas, inkább mély. A völgyekben, ahol különösen mély, ott laknak ugyanis az emberek. Az alföldek jóval magasabbak. Itt olyan messzire látni, mint a legmagasabb hegytetőkről. A hegyek sárgák, az alföldek zöldek. Az emberek szürkéek.

A vonat soha nem érkezik meg, de sok állomáson cammog keresztül. Lassan megy a vonat, az utasok menet közben ugrálnak föl-le az állomásokon – szükségtelen hát, hogy megálljon, pláne, hogy megérkezzen. Igaz, egyes vonatok viszont mindig állnak. Az emberek ezekre is felszállnak, majd egy idő után újra leszállnak róluk. Ilyenkor azt mondják: – Megérkeztünk.

Az utóbbi időben keresett cikké váltak az üvegpoharak. Ezekből isszák a konyakot. Minden évben egy pohárnyi jut belőle a lakoságnak. A konyak földszínű, kissé zaccos. Az alját a gyerekeknek adják. A felnőttek nem isszák a zaccot, hanem kiköpik. A gyerekek megrágják, és csak utána köpik ki.

A földszínű országban mégis a szimfonikus zenekar a legfontosabb. Csak kevesen olvasnak kottát, így hát tekintélynek örvend. A zene az egyetlen dolog, amit nem borít agyagos vakolat. A muzsikuskok szerint a zene piros, és fehér alsószoknya van alája kötve. Azonnal izgalomba jönnek, ha zenét látnak. Az asszonyok azonban csak kedvesen vihognak, és ha táncolnak, odavágják a sarkukat a padlóhoz, és félig fölemelik a szoknyájukat. Erős a folklór.

A kormányzó még egy pohár konyakot kér, és mielőtt kiinná, az udvarra terel minden autót. Az udvar nagy, az autók lassan süllyednek el a mély sárban.

Szerte a földeken közben barnára érik a dohány. A földszínű ország a dohányból él. A külföldre szállított dohánylevelekért hozzák az új autókat. Az autók elsüllyesztését nevezik aztán fogyasztásnak.

A külföld messze van, és csodálkozik.

IRODALOMRÓL

– Ez a történet egy vámpírmacskáról szól – kezdte a kicsi ember. A vonal másik végéről egyetértő csend volt a válasz. – Ez a macska a japán császár palotájában dorombol – folytatta a kicsi –, míg csak ki nem tör rajta a vámpírtermészete.

Ez így hangosan kimondva elég ostobán hangzott, könyvben olvasva azonban érdekesítő volt. A kicsi ember zavartan el is hallgatott, és megpróbálta elképzelni, hogy barátja, a Nagy Ember, vajon képes-e rá, hogy a dolgot könyvben olvasva is el tudja képzelni. Csak amikor a Nagy Ember hümmögését hallotta a telefonban, akkor folytatta a történetet:

– Ez a macska tehát egyszer csak ráveti magát a császárnéra, átharapja a torkát, és kiszívja a vérét. És mivel éppen senki sincs a szobában, magára ölti az asszony alakját, a kiüresedett holttestet pedig, amely most tulajdonképpen egy macska teste, eltünteti nagy titokban.

– És a továbbiakban úgy tesz, mintha ő volna a császárné – szólalt meg végre a Nagy Ember. Egy darabig csend volt. Aztán hozzátette még: – Értem.

– Nem biztos, hogy érted – aggodalmaskodott a kicsi ember. – Mert ugyan bejár éjszakánként a császár hálószobájába, de nem azért, hogy vele aludjon, hanem hogy most az ő vérét szívja.

– Egészen normális történet – mondta a Nagy Ember.

A kicsi azon gondolkodott, hogy tényleg normális-e az ilyen. – Ez egy mese – tette aztán hozzá magyarázólag.

A Nagy Ember azonban hallgatott. Lehet, hogy arra gondolt, hogy már mással is előfordult az ilyesmi. És akkor mégsem mese. A kicsi ember közben maga elé képzelte a macskát, amint kimonóban és feltűzött hajjal, úgy, ahogy azt a japán metszetek is mutatják, a palota helyiségeiben jár-kel. A palotahölgyek mind ilyen macskaszerűek. Finoman hajladoznak, mint a bambuszvevő. A szamurájok persze inkább tigrisekhez hasonlítanak. Vicsorognak, és fegyverekkel hadonásznak. A kicsi ember eltűnődött, aztán azt mondta:

– Az irodalom néha elég vérszomjas.

A Nagy Ember nevetni kezdett. A kicsi ezen majdnem megbántódott. Sietve folytatta:

– A császár hamarosan teljesen elgyengül a vérszívó macska látogatásaitól, de nem lát át a szítán. Mivel azonban az udvar előkelőségei mind érzik, hogy rontásról van szó, őrzésére a legjobb szamurájokat válogatják össze, akik aztán éjszakánként a hálószobája előtt virrasztanak.

– Na de a macska csak rászedi őket? – vette át a szót a Nagy Ember.

– Mi az hogy! Mivel a császárné alakjában érkezik, nem kelt gyanút, az örök átengedik. És azonkívül el is altatja őket, hogy biztosra mehessen. Mert a vérszívást csak észrevennék idővel.

– Tényleg mese – látta be a Nagy Ember. A kicsi azonban úgy fogta fel ezt a megjegyzést, hogy a másik csak tudatni akarja, nem tette le még a kagylót. Nagy lélegzetet vett, és kissé szaporábban folytatta:

– Szóval a császár beteg lesz, és addig-addig, míg végül egy szegény gyalogos szamuráj jelentkezik strázsára, akinek korábban semmi esélye sem lett volna rá, hogy be-

kerüljön a császár testőrei közé. És tényleg ő az első, aki gyanút fog, mert észreveszi, hogy valahányszor a császárné jön, az örök sorban jobbra-balra dőlnek, mert elalszanak. Ő is rettenetes álmoságot érez, de hogy el ne aludjon, fogja a kését, és beledöfi a lába szárába. A fájdalom aztán, amit érez, tényleg nagyobb, mint a macska varázsejeje. Így sikerül ébren tartania magát.

– Igen? – A Nagy Ember hangja gondterheltté vált. A kicsi érezte, hogy végre sikerült felkeltenie a kíváncsiságát. Hatásos szünetet tartott, és aztán kissé elfogódottan folytatta:

– Ha pedig ez a fájdalom sem bizonyul elég erősnek, hát fogja a szamuráj a fegyvere markolatát, és megcsavarja a kését a sebben. Így örködik tovább.

A Nagy Ember jól hallhatóan lélegzett a vonal túlsó végén. A kicsi is ki volt merülve. Egy darabig egyikük sem szólt.

– Mi történik aztán? – kérdezte a Nagy.

– Az emberbőrbe bújt macska amikor látja, hogy az egyik ör, hiába minden, csak nem alszik el, inkább visszafordul a saját hálószobája felé, és így megy ez azután nap mint nap, egészen addig, amíg a vérszomj vakmerővé nem teszi. Akkor mégiscsak megpróbál az ébren örködő szamuráj mellett a császár hálószobájába osonni. Az ör azonban nem engedi, és amikor a vámpírmacska érzi, hogy alulmaradna a küzdelemben, hogy nagyobbat ugorhasson, visszaváltozik macskává, és ezzel sikerül is mentenie az irháját.

– Milyen könyv ez? – kérdezte ekkor a Nagy Ember.

– Tőled kaptam – szabadkozott a kicsi.

– Nem való az ilyesmi gyerekeknek – jegyezte meg a Nagy Ember dörmögve. A kicsi szinte látta, miként rázza a fejét.

– Távolsági mesék – mondta a Nagynak. – Szerinted kiválóan alkalmas arra, hogy megtudjam, mi az irodalom.

– Hát arra igen. – A Nagy Ember tanácstalanul hallgatott. Aztán megkérdezte:

– Mi a mese vége?

– Könnyű kitalálni. A császár újra erőre kap. Amikor már teljesen meggyógyul, az erdőben egy vadászaton elejti a vámpírmacskát. A hűséges szamuráj pedig felismeri a dögben az állítólagos császárnét. Mindenki boldog.

Ezzel nagyot sóhajtott a kicsi ember. De még nem tette le a kagylót, hanem kis idő múlva újra megszólalt:

– Apa?

– Igen.

– Szerintem a befejezés mutatja a leginkább, hogy mi az irodalom. Ami azonban a legfontosabb a mesében, az mégsem a befejezés.

– Hanem?

– Hanem az, ahogy a szamuráj megforgatja a kését a sebben, hogy el ne aludjon. Azon a ponton hirtelen nem mese többé. Nem is irodalom...

– De, de – vágott közbe a Nagy Ember. De máris bánta, hogy közbeszólt. Hogyan magyarázza meg ezt a kicsinek? De mivel az még mindig a vonal túlsó végén strázsált, hát megpróbálta:

– Lehet, hogy a hűséges szamuráj az író. Ezért irodalom... – próbálkozott, ám érezte, hogy nem jól fogott bele, talán jobb is, ha azonnal felhagy vele. A kicsi azonban türelmesen várt.

– Kísértethistória – tette hozzá aztán a Nagy Ember vigasztalólag. – Próbálg meg inkább aludni. – De hallotta, hogy a kicsi még mindig ott lélegzik a vonal túlsó végén.
 – Apa? – szólalt meg végre.
 – Igen.
 – Jó írónak lenni?

A Nagy Ember megkönnyebbülten felnevetett: – Nem – válaszolta. Ezerszer adta már ezt a választ a legkülönbözőbb alkalmakkor, könnyen ment hát neki. És mielőtt letette volna a kagylót, még kedveskedve beleszólt a telefonba: – Jó éjszakát.

A gyerek szobája az emeleten volt, és ilyenkor este még szabad volt egy kicsit az ágyban olvasnia. Néha a házitelefont használta, hogy az apjával társaloghasson. Ez nem volt rendszeresítve, de ha mégis előfordult, elég nehéz volt eljutni a befejezésig.

A Nagy Ember dolgozott egy darabig, de egyre nyugtalanabbul. Végül újra fölemelte a kagylót, és hallotta, hogy a gyerek a vonal másik végén még mindig ott őrködik.

Összecsapta a papírjait, és felrohant hozzá a lépcsőn.

AZ ORCHIDEA-ESET

Egy híres jogász, aki különösen a bűnügyi perrendtartás szabályait gazdagította egyedülállóan szellemes kommentárokkal, egyszer véletlenül egy orchideára bukkant. A virág a járda szélén feküdt, valaki elveszthette. A jogtudóst azonban az a fajta nyugtalanság fogta el, amit bűnesetek vagy szabálysértések láttán szokott érezni. Az orchidea szára ugyanis annyira rövidre volt metszve, hogy az már természetellenesnek látszott. De maga a növény is szabálytalannak tűnt, mert ilyen kihívóan különös és szép virággal eddig még soha nem találkozott. Úgy feküdt a földön, mint egy messzi tájról ide sodródott különös tartalmú üzenet. Fölemelte tehát az orchideát, és hogy alaposabban megvizsgálhassa, hazavitte.

Elsősorban a színei voltak pompázatosak. A legnagyobb szíromlevél, amely fodrosan lobogva koronázta meg a virágot, a narancs tüzes melegéből hajlott fokozatosan a fakóvilába és onnan tovább a foszforeszkálóan fehér tónusok párák árnyalataiba. Gerezdes tagolású felületén finom erezetek futottak, és ezeket az ereket barnás foltok kísérték. Ott, ahol a szíromlevél a virág törzséhez illeszkedett, ezek a barna foltok árnyékos tömeggé álltak össze, és feketén sötétlő barlang száját vették körül. A kehelyszírmok, amelyek jobbról-balról ennek a barlangnak a bejáratát őrizték, egy-egy spirálisan megcsavart miniatűr kardpengére emlékeztettek, lendületesen sodrott szegélyeik pedig kénsárga fényben fűződtek. És ahogy a két kehelyszírom fokozatosan elvékonyult, a szírmok felületén egyre több apró vörös folt vált láthatóvá – mintha aprócska lámpások jelezték volna, hogy a szíromlevelek vége közeledik.

A jogtudós figyelmét azonban leginkább a virág alsó részét képező ajakszírom köttötte le. Ez a gömbölyded fenekű, öblös pohárkához hasonló szerv csaknem szabadon lebegett, mert csak egy ívben hajló vékony nyél segítségével ízesült a virághoz. Rózsaszínű volt, de ez a rózsás árnyalat lejjebb püspöklilába ment át, és a pohárka fenekén sötétbordó árnyalattá mélyült. Az ajakszírom felső peremére sajátságos alakú nyelvecs-

ke hajolt. Finom szőrszálak vették körül, és piros szemölcsök nőttek a közelében. Ez a nyelvecske volt az orchidea nemi szerve. És ami még érdekes volt, a pohár alakú ajakszirom mélyére tekintve az eddig felsorolt valamennyi színárnyalat visszfénye ragyogott fel. Ezt a fényjátékot egy harmatcsepp okozta, amely úgy görgött a pohárka fenekén, mint a víztiszta üveggolyó.

A jogtudós, miután megcsodálta a fantasztikus virágot, megállapította, hogy csak egy dolog hiányzik hozzá, hogy abszolút tökéletes legyen, mégpedig az, aminek a hiánya már kezdetben is zavarta: a hosszú szára. A rövid csonk, amin az orchidea ült, szinte felbőszítette. Nehezen volt elképzelhető, hogy a természet ilyen rövid szárú orchideafajt hozott volna létre. Tudta, hogy nem lesz nyugta addig, amíg mindent meg nem tud erről a növényről. Kisebbfajta poharat vett elő a vitrinből, megtöltötte vízzel, és beléje állította a virágot. Aztán pedig újra nyakába vette a várost.

Mint a tudományos diszciplínákban jártas szakember, tudta, miként kell a kutatásait elkezdenie. Fölkereste azokat a komolyabb kapacitású könyvesboltokat, amelyekben a jogi publikációkat is szokta vásárolni, és közönyösséget színelve botanikai szakmunkák után érdeklődött. Végül, több boltban való böngészés után, megvett valahol egy orchideahatározót, amelynek mind a terjedelme, mind pedig az ára először alaposan meghökkentette. A kötet előszavába beleolvasva azonban megtudta, hogy az orchideák családjába mintegy huszonezezer faj tartozik. Ez az adat meggyőzte arról, hogy ha sikert akar elérni, nem garaszkodhat az eljárási költségekkel.

Ezután egy egész délutánt szentelt a talált virág azonosítására. Sikerült is a huszonezezer fajta között egyet találnia, amelynek a leírása eléggé ráillett a tulajdonába került példányra. A határozókulcs által megadott jellegzetességek úgyszólván mind megtalálhatók voltak rajta, és a fennmaradó apróbb eltérések legfeljebb azzal voltak magyarázhatók, hogy a fajta nemesített hibridváltozat volt, amelynek minden példánya hajlandóságot mutatott rá, hogy a szirmain szokatlan elszíneződések lépjenek fel. A jogtudós hangosan olvasta fel magának a nemesítés alapjául szolgáló orchideafaj latin nevét: – *Paphiopedilum Venustum*. – Már majdnem becsukta a könyvet, amikor a lap alján lévő jegyzetekre siklott a tekintete, és ott megakadt a szeme a virág köznapi nevén is: – Venus-topánka. – Ez a név tulajdonképpen csak a tudományos elnevezés köznyelvi változata volt, mégis másként hangzott, mondjuk így: érzékibben, majd-hogynem színpadiasan csengett. A nagy jogász kissé zavartan nyúlt a pohár után, amelyben az orchidea állt, és most teljesen más szemmel vizsgálta meg a virágot.

Nem volt nehéz felfedeznie, hogy az edényszerűen kiöblösödő alsó ajakszirom révén kapta az orchidea ezt a nevet. Ez a szirmoképződmény valóban egy papucs orrához hasonlított, és ráadásul még egy elegánsan megkötött maslival is rendelkezett – a két spirálisan megcsavarodó kehelylevél ugyanis úgy lebegett kétoldalt a papucs fölött, mint egy maslira kötött szalag két vége. A cipőcske sarka pedig a fölfelé hajló tarka szirmolevél lehetett volna. Ez a fodros szegélyű nagy virágszirom persze egészen a bokáig nyúlna föl, és így borítaná be hátulról, a sarok felől a lábfejet. Mármint Venus lábfejét – ahogy a jogtudós azt kissé megilletődve megállapította magában.

Ahogy azonban a virágot közel emelte a szeméhez, valamit nem talált rendben. Hamarosan rá is jött, mi nyugtalanítja. Az ajakszirom öblös mélyéről – vagyis a papucs orrából – eltűnt a víztiszta harmatcsepp. Túl száraz volt, úgy látszik, a szobalevegő, és a virág szirmjai közt felgyűlt parányi mennyiségű víz elpárolgott közben.

A híres jogász csak most gondolt először arra, hogy az orchidea esetleg rövid idő múlva el is hervadhatna. Azzal próbálta nyugtatni magát, hogy remélte, a lemetszett

virágra vonatkozó pontos adatok ugyanolyan hiteles forrásanyagot képeznek majd, mint maga az eredeti növény. Ha tehát idejében rögzít minden lehetséges információt a virágról, elég bizonyítékkal rendelkezik majd az eljárás lefolytatásához, még ha az orchidea elfonnyadna is közben. De hogy miféle eljárásra készült tulajdonképpen, azt önmaga előtt sem tisztázta. Csak annyit tudott, hogy valahányszor a virágra pillantott, mindig valami sürgető kényszert érzett, és meglegyintette az esedékes procedúrára való készülődés szele.

Színes kartonlapokat emelt ki tehát az íróasztalfiókjából, amelyeket a dolgozatait előkészítő jegyzeteléshez szokott használni, és valamennyi karton fejlécére fölírta: Paphiopedilum Venustum. Aztán alcímként a különböző színű kartonlapokra különböző szempontokat jegyzett fel. Mindjárt az első kartonra kiírta a botanikai szakkönyvben talált legfontosabb adatokat. Aztán újra elhagyta az otthonát, és egy tucat kisebb-nagyobb mitológiai, valamint művészettörténeti kötettel a hóna alatt tért vissza.

A következő nap sorra utánaolvasott mindannak, amit a különböző könyvek Venusról, illetve a művészettörténelemben előforduló Venus-ábrázolásokról írtak. Amit fontosnak és érdekesnek talált, azt kijegyzetelte. Csupán az a karton maradt még üres, amelynek a felső szegélyére a „Venus cipője” cím volt írva. Tulajdonképpen ez lett volna a legfontosabb adat, de a könyvekben sehol sem talált említést arról, hogy az istennő miféle lábbelit hordhatott. E tekintetben még a művészettörténeti munkák gazdag illusztrációs anyaga sem nyújtott segítséget: Venus ugyanis majdnem valamennyi színes képdalon meztelenül volt ábrázolva, és ha véletlenül valami áttetsző fátyol vagy könnyű tunika fedte is a testét, még az ilyen esetekben is mezítláb maradt.

Egy újabb nap telt el azzal, hogy a neves tudós dohogva és elégedetlenkedve az egyetemi tanszékek könyvtárait bújta, és amikor ott sem találta meg, amit keresett, a városban található filológiai kutatóintézetekben kilincsel. Venus cipőjéről azonban maguk az antik mitológia és irodalom szakértői sem tudtak semmi közelebbit mondani. Végül az egyik ismerős könyvtári alkalmazott visszahívta őt telefonon, és örömmel közölte, hogy megtalálta a keresett adatot egy könyvben. Amikor azonban a jogtudós a részletek után érdeklődött, kiderült, hogy a tisztviselő ugyanannak az orchideahatározónak egy példányára bukkant, mint amit kutatásai kiindulópontjaként: még az első nap megvásárolt. Venus cipellője, úgy látszik, csak mint virágnév volt ismert.

Leverten olvasta el még egyszer a különböző színű kartonokra írt feljegyzéseit. Végül arra a lapra, amelyet a Venus cipőjéről szóló adatoknak szánt, fölírta: „Az istennő nem hordott lábbelit.” Majd kis gondolkodás után odajegyezte még: „Talán azért, mert orchideákon lépkedett.”

És ebben a pillanatban minden világossá vált előtte. A virág szára azért volt olyan rövidre nyesve, hogy ne zavarjon a járásban. Ki lépkedne hosszú szárú, ide-oda csapódó „fűzőkkel” ékes orchideákban? A jogtudós, amint magához tért a felismerés okozta könnyű sokkból, a vizespohárhoz fordult, amelyben az orchidea állt. Megdöbbenve látta, hogy a pohárból közben majdnem teljesen elpárolgott a víz, és a virág fonnyadtan, erőtlen-lappadtan hajlott a pohár peremére.

Óvatosan ráfektette egy vízbe mártott papír zsebkendőre, majd a zsebkendő szabadon maradt felét ráhajtotta az orchideára. Ezután az így betakart újult virágot a tenyerére tette, és úgy rohant ki vele az utcára. Sietős léptekkel haladt, amíg csak el nem érte azt a helyet, ahol napokkal azelőtt a virágot találta. Körülnézett, és amikor megbizonyosodott róla, hogy senki sem látja, a kis csomagot a járda mellett zöldellő, gyér

növésű fűre fektette. Ott kitakarta az orchideát – a virág úgy feküdt a vízzel átítatott zsebkendőn, mint egy harmatos nyoszolyán.

Itt az utcának csak az egyik oldalán voltak házak. A túloldal parkra nyílt, és ezen az oldalon szabályos távolságban padokat állítottak a zöld élősövény mellé. A nagy jogtudós átment az úttesten, és leült az egyik padra. Olyan helyet választott magának, ahonnan szemmel tarthatta a közeli bokrokat és ösvényeket, de a túloldali járdaszegélyt is jól láthatta a családoknak oda kihelyezett Venus-topánkával. Az istennőt várta.

Másnap reggel egy munkába siető köztisztviselő talált rá, amint még mindig a padon ült, és félrebillent fejjel, félig nyitott szemmel olyan irányba nézett, amit nem lehetett semmilyen megszokott földi iránnyal azonosítani.

Falcsik Mária

BEJÁRÓLÍRA

dadog a dallam mostanában
nehéz napok sorában
nincsen most semmi semmi semmi
amitől költő lenni
az élet próza próza próza
lírája elaprózva
fénytörmelék a pocsolóban
egyszóval nagyreál van

visszhangtalan száll vallomásom
ezen az állomáson
eső volt: szennyét összeszedték
sínek közt kis medencék
olajos vízen lámpa játszik
valami csipke látszik
tán vállkendő volt szebb napokban
boldogabb gardrobokban

csak a szemek a táskás térdek
kattog a helyiérdek
szuszog akár egy vicinális
mélyen provinciális
még mintha ezzel is spórolna
úgy halad araszolva
sínen a vas csak úgy csikorgok
ha mégis versbe morgok